

Sygn. akt IV U 2166/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 czerwca 2021 r. w Z.

sprawy z odwołania **S. F.**

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

z dnia 14.06.2017 r. znak (...)

o wysokość emerytury policyjnej

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

w W. do przeliczenia emerytury policyjnej odwołującego S. F. z pominięciem art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 723) – od 1. października 2017 roku;

II. zasądza od pozwanego Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. na rzecz odwołującego S. F. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 2166/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14.06.2017 r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych od 01.10.2017 r. ponownie ustalił wysokość emerytury S. F..

Decyzję wydano na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (dalej zwanej ustawą zaopatrzeniową) oraz na podstawie otrzymanej z IPN-u informacji nr (...) r.

Wartość świadczenia została ustalona w następujący sposób: podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 5 589,48 zł. Emerytura wynosi 54,17% podstawy wymiaru, co daje kwotę 3 027,82 zł. Ustalona wysokość emerytury jest wyższa od kwoty 2 069,02 zł, tj. przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS-u, wobec tego wysokość emerytury ogranicza się do kwoty 2 069,02 zł.

W odwołaniu od tej decyzji S. F. sformułował następujące zarzuty:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 2 Konstytucji RP, polegające na arbitralnym obniżeniu przysługujących skarżącemu świadczeń, co narusza zasadę ochrony praw nabytych i zasadę sprawiedliwości społecznej, a także zasadę zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa oraz niedziałania prawa wstecz, wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, polegające na arbitralnym obniżeniu świadczeń, co stanowi nieproporcjonalne i nieuzasadnione naruszenie przysługującego skarżącemu prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego;

3) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 30 oraz art. 47 Konstytucji RP w zw. z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, polegające na naruszeniu godności skarżącego, jego prawa do ochrony czci, dobrego imienia, prawa do prywatności i prawa do poszanowania życia rodzinnego, poprzez przyjęcie, że jego służba w okresie przed 31.07.1990 r. stanowiła „służbę na rzecz totalitarnego państwa”, a tym samym arbitralne przypisanie ubezpieczonemu – w akcie prawnym rangi ustawy – winy za działania związane z naruszeniami praw człowieka, których dopuszczali się niektórzy przedstawiciele władzy publicznej PRL oraz niektórzy funkcjonariusze organów bezpieczeństwa PRL, a do których skarżący, pełniący wówczas służbę wojskową, w żaden sposób się nie przyczynił;

4) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, polegające na nieuzasadnionym, dyskryminującym zróżnicowaniu uprawnień ubezpieczonego o charakterze majątkowym, wynikających ze służby po 1990 r. i obniżeniu świadczeń emerytalnych należnych mu z tytułu tej służby, w stosunku do osób, które nie pełniły służby w okresie PRL, w sposób naruszający zasadę równości wobec prawa;

5) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, polegające na zastosowaniu represji bez wykazania winy indywidualnej, zastąpienie w tym zakresie władzy sądowniczej władzą ustawodawczą i odwróceniu w ten sposób zasady domniemania niewinności przez uznanie wszystkich funkcjonariuszy i żołnierzy, będących w służbie przed 31.07.1990 r., za winnych działań zasługujących na penalizację,

a w konsekwencji powyższych naruszeń:

6) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, polegające na arbitralnym naruszeniu osobistych praw majątkowych ubezpieczonego i prawa do poszanowania mienia, które podlegają równej dla wszystkich ochronie, na skutek nieproporcjonalnego naruszenia prawa ubezpieczonego do zabezpieczenia społecznego, co stanowi przejaw nieuzasadnionej represji ekonomicznej.

W oparciu o powyższe zarzuty, odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez przyznanie mu świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości, a także o zasądzenie od organu na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu znalazło się rozwinięcie powyższych zarzutów.

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wniósł o oddalenie odwołania w całości i zasądzenie od odwołującego się na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podtrzymano stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Podkreślono, że ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym korzysta z domniemania konstytucyjności.

Bezpodstawne jest stanowisko dopuszczające odmowę zastosowania przez sąd orzekający normy ustawowej ze względu na jej sprzeczność z normą konstytucyjną i orzeczenie bezpośrednio na podstawie regulacji konstytucyjnej. Ponadto informacja o przebiegu służby, wydana przez IPN, była wiążąca dla organu rentowego przy wydawaniu przedmiotowej decyzji.

W toku sprawy skarżący zwrócił uwagę na charakter pełnionej przez niego służby, wywodząc, że nie wykonywał żadnych czynności, uzasadniających obniżenie mu emerytury (k. 169-172v akt sąd.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Decyzją z 01.02.2006 r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ustalił ubezpieczonemu S. F. prawo do emerytury policyjnej od 07.01.2006 r. (data zwolnienia ze służby: 06.01.2006 r.).

Podstawę wymiaru emerytury stanowiła kwota 3 951,78 zł. Emerytura z tytułu wysługi lat według zestawienia wyniosła 75% podstawy wymiaru (nie więcej niż 75% tej podstawy), tj. kwotę 2 963,84 zł.

Wysokość świadczenia była zmieniana lub waloryzowana kolejnymi decyzjami.

Decyzją z 27.02.2017 r. emerytura została zwaloryzowana. Po waloryzacji, tj. od 01.03.2017 r., wyniosła 4 471,58 zł. Podstawa wymiaru emerytury po waloryzacji wyniosła 5 589,48 zł.

Dowód: akta emerytalne ubezpieczonego, w tym decyzje z 01.02.2006 r., nr (...), i z 27.02.2017 r.

Na 01.10.2017 r. pozwany organ rentowy ustalił ubezpieczonemu wysługę lat w następujący sposób:

- służba: 20 lat, 10 miesięcy i 10 dni, w tym:
- służba w SG od 01.08.1990 r. do 15.05.1991 r. (1,5 x rok lub 1:1);
- służba w SG od 16.05.1991 r. do 31.08.1995 r. (1,5 x rok lub 1:1);
- służba w SG od 16.06.2003 r. do 06.01.2006 r. (1,5 x rok lub 1:1);
- służba w SG od 01.09.1995 r. do 15.06.2003 r.;
- służba w Wojsku od 25.09.1981 r. do 27.08.1983 r.;
- okresy określone w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, liczone po 0%: od 28.08.1983 r. do 31.07.1990 r., tj. 6 lat, 11 miesięcy i 4 dni.

Dowód: wysługa, w aktach emerytalno-rentowych ubezpieczonego.

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w P. – wystawił informację o przebiegu służby z 05.05.2017 r., nr (...), w której podał na podstawie posiadanych akt osobowych ubezpieczonego, że ubezpieczony w okresie od 28.08.1983 r. do 31.07.1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Na powyższej informacji oparto zaskarżoną decyzję.

Dowód: informacja o przebiegu służby nr (...), w aktach emerytalno-rentowych ubezpieczonego.

Przebieg służby odwołującego się był następujący.

W okresie od 25.09.1981 r. do 28.08.1983 r. odwołujący się uczęszczał do Centrum Szkolenia Wojsk Ochrony Pogranicza jako kadet Szkoły Chorążych.

Od 28.08.1983 r. do 29.09.1983 r. pozostawał w dyspozycji dowódcy w ramach (...) Brygady (...).

Od 29.09.1983 r. do 31.08.1986 r., w ramach (...), był kontrolerem grupy operacyjno-kontrolerskiej Granicznego Punktu Kontroli w G..

Od 01.09.1986 r. został zaliczony w etatowy stan podchorążych Wyższej Szkoły (...) w L. – do 30.06.1989 r.

Od 03.07.1989 r. do 31.06.1990 r., w ramach (...), był oficerem operacyjnym grupy operacyjno-kontrolerskiej (...) w G..

Od 01.06.1990 r. do 31.10.1990 r. był starszym kontrolerem (...) w O..

Od 01.11.1989 r. do 15.05.1991 r., w ramach (...) Brygady (...), był oficerem operacyjnym grupy operacyjnej (...) w G..

15.05.1991 r. został zwolniony z zawodowej służby wojskowej w Wojskach Ochrony Pogranicza i przeniesiony do rezerwy z powodu przejścia do innej służby państwowej. Od tego dnia, po pozytywnej weryfikacji, przeszedł do służby w Straży Granicznej. W SG pełnił taką samą służbę, jak dotychczas.

Ze służby Straży Granicznej został zwolniony 06.01.2006 r.

Na ten dzień zajmował stanowisko starszego specjalisty.

Ubezpieczony był mianowany na następujące stopnie oficerskie w korpusie osobowym oficerów ochrony pogranicza:

- 1983 r. – młodszy chorąży;
- 1986 r. – chorąży;
- 1989 r. – podporucznik.

Dowód: akta personalne ubezpieczonego, k. 50 (płyta) akt sąd.; świadectwo służby, k. 15-15v akt sąd.; książeczka wojskowa, k. 46-47 akt sąd.; zeznania ubezpieczonego, k. 142-142v akt sąd.

W całym okresie służby obowiązki skarżącego sprowadzały się włącznie do pracy kontrolera na przejściu granicznym. Jako oficer, ubezpieczony pracował dodatkowo jako kierownik zmiany. Nie wykonywał żadnych czynności łamiących prawa lub naruszających wolności człowieka i obywatela.

Ostatecznie dosłużył się stopnia majora.

Dowód: akta personalne ubezpieczonego, k. 50 (płyta) akt sąd.; świadectwo służby, k. 15-15v akt sąd.; książeczka wojskowa, k. 46-47 akt sąd.; zeznania ubezpieczonego, k. 142-142v akt sąd.

Orzeczeniem z 23.11.2005 r., nr (...), Rejonowa Komisja Lekarska przy (...) Oddziale Straży Granicznej rozpoznała u ubezpieczonego przewlekły zespół neurasteniczny z komponentą somatyzacyjną jako chorobę powodującą niezdolność do służby w Straży Granicznej i pozostającą w związku z tą służbą. Uznano, że długoletnia służba w bezpośredniej ochronie granicy państwowej, wymagająca częstego przebywania w terenie niezależnie od pory roku, doby, warunków atmosferycznych, przy nieregularnym odżywianiu, wyzwalająca stany przewlekłego stresu, wyęczenia uwagi, praca w ciągłym napięciu psychicznym, nie zapewniająca wypoczynku, mogła mieć wpływ na wystąpienie ww. schorzenia. Zaliczono ubezpieczonego do trzeciej grupy inwalidzkiej. Stwierdzono, że inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą.

Decyzją z 01.02.2006 r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ustalił ubezpieczonemu prawo do policyjnej renty inwalidzkiej od 07.01.2006 r. na podstawie orzeczenia zaliczającego ubezpieczonego do trzeciej grupy inwalidów pozostającej w związku ze służbą w Straży Granicznej.

Dowód: orzeczenie i decyzja z 01.02.2006 r., nr (...), w aktach

emerytalno- rentowych ubezpieczonego.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu było ustalenie, czy zaskarżoną decyzją prawidłowo ustalono wysokość emerytury wnioskodawcy od 01.10.2017 r., ograniczając ją do kwoty 2 069,02 zł (przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS-u).

Obniżenia dokonano w oparciu o informację IPN-u nr (...) z 05.05.2017 r., zgodnie z którą w okresie od 28.08.1983 r. do 31.07.1990 r. ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Kwestionując zaskarżoną decyzję, wnioskodawca skupił się na kwestii niezgodności przepisów, na podstawie których wydano decyzję, z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ale też zwrócił uwagę na charakter i przebieg swojej służby.

Zdaniem sądu, to właśnie ten ostatni argument, przy prawidłowej wykładni prawa materialnego, prowadzi do stwierdzenia, że zaskarżona decyzja jest błędna, co skutkować musi jej zmianą.

Zgodnie z treścią art. 13b ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm.), za służbę na rzecz państwa totalitarnego uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 roku do dnia 31 lipca 1990 roku w cywilnych i wojskowych instytucjach oraz formacjach wymienionych w ust. 1 tej regulacji.

Przepisy art. 13b enumeratywnie określają katalog jednostek, w których służba była pełniona na rzecz totalitarnego państwa.

Za służbę na rzecz totalitarnego państwa ustawodawca uznał również służbę na etatach określonych w art. 13b ust. 2 pkt 1 ustawy oraz okresy, o których mowa odpowiednio w art. 13b ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy.

W myśl § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1148 z późn. zm.), środkiem dowodowym potwierdzającym datę i podstawę zwolnienia ze służby oraz okres służby jest zaświadczenie o przebiegu służby, sporządzone na podstawie akt osobowych funkcjonariusza, wystawione przez właściwe organy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu lub Państwowej Straży Pożarnej.

Z kolei art. 13a ust. 1 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy stanowi, że na wniosek organu emerytalnego właściwego według niniejszej ustawy, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby skazanych funkcjonariuszy w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 13b.

Natomiast zgodnie z art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej, informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12.

W myśl art. 15c ust. 1 powołanej ustawy, w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

- 1) o % podstawy wymiaru – za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b;
- 2) 2,6 % podstawy wymiaru – za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, la oraz 2-4.

Przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio. Emerytury nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (ust. 2).

Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 3).

W celu ustalenia wysokości emerytury, zgodnie z ust. 1-3, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1 (ust. 4).

Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego (ust. 5).

Wątpliwości interpretacyjne budzi treść pojęcia „pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa”, użytego w art. 13b ust. 1 ustawy.

Wskazuje na to treść zagadnienia prawnego, przekazanego do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego postanowieniem SN z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. akt III UZP 11/19, które to zagadnienie było asumptem do przeprowadzenia szerokiej analizy tego pojęcia w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16.09.2020 r., sygn. akt III UZP 1/20.

Tezy Sądu Najwyższego wyrażone w tej uchwale, których puenta sprowadza się do wniosku, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa”, określone w wykładanym przepisie, powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka, sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela.

Na wstępie dalszych rozważań należy zwrócić uwagę, że aktualne jest stanowisko przypomniane w uzasadnieniu uchwały, zgodnie z którym sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczącej ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza SB, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez IPN, zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne IPN-u nie mogą natomiast wiązać sądu – do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów.

Sąd powszechny ma obowiązek oceny całego materiału dowodowego, łącznie z treścią informacji IPN-u.

Skoro sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby, to w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, sąd jest zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w każdym konkretnym wypadku w oparciu o dostępnym materiał dowodowy przy otwartym katalogu środków dowodowych, podlegających swobodnej ocenie (art. 233 § 1 k.p.c.).

Dokonując następnie subsumpcji ustaleń faktycznych przy ocenie prawnej charakteru służby, należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, w tym także indywidualne czyny ubezpieczonego oraz zweryfikować je pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z 18.02.1994 r.).

Na gruncie niniejszej sprawy powyższe rozstrzygnięcie oznacza, że sąd nie mógł oprzeć się bezkrytycznie na treści informacji nr (...) r., wystawionej przez IPN, lecz miał obowiązek oceny, czy ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, w rozumieniu art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, z zastosowaniem wszelkich zasad postępowania dowodowego w procesie cywilnym, w tym zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i kontradiktoryjności procesu (art. 232 k.p.c.).

Okoliczności sprawy ustalono więc na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym dokumentacji personalnej ubezpieczonego oraz jego zeznań. Żaden z tych dowodów nie został zakwestionowany przez którąkolwiek ze stron. Skarżący nie kwestionował przebiegu służby wynikającego z dokumentacji, zwłaszcza w zakresie dat granicznych poszczególnych okresów oraz nazw i rodzajów komórek, w których odbywał służbę. Z kolei jego zeznania nie zostały zakwestionowane przez stronę pozwaną; nie zgłoszono też żadnych dalszych wniosków dowodowych na podważenie twierdzeń wnioskodawcy. Opierając się na analizie wszystkich zgromadzonych dokumentów i zeznań strony, ustalono dokładny przebieg służby ubezpieczonego oraz rodzaj i charakter wykonywanych przez niego czynności służbowych.

W uzasadnieniu powołanej uchwały Sądu Najwyższego stwierdzono, że brak związania sądu powszechnego treścią informacji o przebiegu służby nie zamyka procesu wykładni, lecz obliuguje do wyjaśnienia pozostałych kwestii spornych, przede wszystkim znaczenia zwrotu „służby na rzecz totalitarnego państwa”.

W niniejszej sprawie nie ma w zasadzie sporu co do przydziału wnioskodawcy do określonych formacji w konkretnych okresach. W okresie od 25.09.1981 r. do 28.08.1983 r. ubezpieczony był kadetem Szkoły Chorążych. Od 28.08.1983 r. do 29.09.1983 r. pozostawał w dyspozycji dowódcy w ramach (...) Brygady (...). Od 29.09.1983 r. do 31.08.1986 r. był kontrolerem grupy operacyjno-kontrolerskiej Granicznego Punktu Kontroli w G.. Od 01.09.1986 r. do 30.06.1989 r. był słuchaczem (...) w L., zaliczonym w etatowy stan podchorążych. Od 03.07.1989 r. do 31.06.1990 r. był oficerem operacyjnym grupy operacyjno-kontrolerskiej (...) w G., od 01.06.1990 r. do 31.10.1990 r. starszym kontrolerem (...) w O., od 01.11.1989 r. do 15.05.1991 r., w ramach (...) Brygady (...), oficerem operacyjnym grupy operacyjnej (...) w G.. Służba w (...) trwała do 15.05.1991 r. Wówczas odwołujący się został zwolniony z tej służby, przeszedł pozytywną weryfikację i rozpoczął służbę w Straży Granicznej. Praca w SG polegała na tym samym, na czym polegała służba w (...), aż do 06.01.2006 r.

Kluczowe w niniejszej sprawie jest natomiast rozumienie drugiego członu: „na rzecz totalitarnego państwa”.

Podjmując szeroko zakrojoną próbę odczytania tego wyrażenia przez pryzmat systemu prawa, ujęć doktrynalnych i stanowisk wyrażanych w orzecznictwie, skład podejmujący powołaną wyżej uchwałę doszedł do wniosku, że semantyczne znaczenie zwrotu „służby na rzecz totalitarnego państwa” należy dekodować łącznie, gdyż dopiero w ten sposób uzyska się akceptowalny w demokratycznym państwie prawa rezultat wykładni pojęcia, które – nota bene – w samej treści ustawy nie doczekało się definicji legalnej.

Wyjaśniono, że pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” należy odkodować jako punkt wyjścia do analizy sytuacji prawnej indywidualnych świadczeniobiorców. Tym samym nie można zgodzić się z założeniem, że sam fakt

stwierdzenia pełnienia służby od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r. w wymienionych instytucjach i formacjach, jest wystarczający do uzyskania celu ustawy z 2016 r., w tym także aby wykluczone zostało prawo do dowodzenia, że służba pełniona w tym czasie nie była służbą na rzecz totalitarnego państwa, zwłaszcza gdy chodzi o osobę, której już raz obniżono świadczenie za samo jej pełnienie.

Dlatego nie można ograniczyć się do bezrefleksyjnej wykładni językowej art. 13b ustawy z 1994 r., bowiem zakodowane w nim pojęcie stanowi kryterium wyjściowe, a więc przybiera postać domniemania możliwego do obalenia w procesie cywilnym.

Innymi słowy, zwrot „na rzecz” jest terminem kierunkowym, pozwalającym oceniać zjawisko z perspektywy interesu (korzyści) adresata działania (tu – państwa totalitarnego). Stąd zrównanie statusu osób – przez jednolite obniżenie świadczenia z zabezpieczenia społecznego – które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swoich obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie aksjologicznie negatywna, z osobami, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji tego państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen, nie może być dokonane za pomocą tych samych parametrów. W przeciwnym razie każdy podmiot funkcjonujący w systemie państwa w tych latach mógłby się spotkać z zarzutem, że jego działanie, w ogólnym rozrachunku, było korzystne dla państwa totalitarnego.

Następnie w uzasadnieniu uchwały wyróżniono „służbę na rzecz totalitarnego państwa” sensu stricto i largo. Pojęcie sensu stricto powinno objąć lata 1944 – 1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r.

Pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu po transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. W tym ujęciu zakres podmiotowy ustawy jest szeroki, gdyż odnosi się przede wszystkim do funkcjonariuszy, którzy pozytywnie zostali zweryfikowani 30 lat temu i dziś są beneficjentami systemu emerytalnego, a więc również do ubezpieczonego występującego w niniejszej sprawie.

Przy czym nie można z góry zakładać, że każda osoba pełniąca służbę działała na rzecz totalitarnego państwa, gdyż funkcje rozkładały się także na obszary bezpieczeństwa państwa, które są istotne w każdym jego modelu.

Sąd Okręgowy akceptuje powyższe twierdzenia i argumentację przedstawioną w uchwale na ich poparcie, stwierdzając, że mają one bezpośrednie przełożenie na realia niniejszej sprawy.

Sąd zobowiązał pozwanego do zajęcia stanowiska w sprawie w kontekście uchwały z 16.09.2020 r. (k. 142v akt sąd.). W odpowiedzi (k. 146-146v akt sąd.) pozwany nie odniósł się do treści i argumentacji tej uchwały w żaden sposób, zwracając jedynie uwagę na to, że uchwała nie ma mocy zasady prawnej.

W odniesieniu do tego zarzutu podnieść należy, że ta – oczywiście prawdziwa okoliczność – sprawia jedynie, że uchwała nie wiąże innych składów Sądu Najwyższego. Nie pozbawia to jej jednak waloru interpretacyjnego przy stosowaniu prawa, zgodnie z pełnioną przez Sąd Najwyższy funkcją kształtowania jednolitości orzecznictwa (art. 1 pkt. 1 ustawy z 08.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym, tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 154 ze zm.).

Niezastosowanie się do tez uchwały Sądu Najwyższego, nawet tej nie wiążącej innych składów, zawsze wymaga pogłębionej kontrargumentacji, której strona pozwana nie przeprowadziła, a której podstawy – w ocenie Sądu Okręgowego – nie istnieją.

Należy więc raz jeszcze podkreślić, że w uchwale celowo odchodzi się od semantycznego brzmienia art. 13b, uzasadniając to istnieniem widocznych interferencji zachodzących między prawem podstawowym jednostki do

sprawiedliwego procesu (art. 45 § 1 Konstytucji; art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie 04.11.1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2; art. 47 Karty Praw Podstawowych UE) a wiązką uprawnień Państwa do ingerencji w sferę praw nabytych w związku z realizacją ryzyk socjalnych (emerytura, renta inwalidzka, renta rodzinna). Waga tych relacji jest istotna, gdyż demokratyczne państwo prawne (art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji) przeciwstawia się tworzeniu reguł wykluczających prawo jednostki do rzetelnego procesu (fair trial), w którym eliminuje się możliwość wysłuchania jego uczestników, przeprowadzenia dowodów, czyli kanonów współczesnego procesu kontradiktoryjnego. Zachowanie właściwego dostępu do sądu utrwała pożądaną wzorzec gwarancyjny, zapobiegając jednocześnie dewaluacji tego prawa, przez pozostawienie określonego rozstrzygnięcia poza zakresem kontroli sądowej lub gwarantującego tylko formalne (pozorne) postępowanie sądowe.

Wykładnia frazy „służba na rzecz totalitarnego państwa”, generalnie nie może sprowadzać się do sprawdzenia, czy osoba zainteresowana odbywała służbę w określonych instytucjach i formacjach, wymienionych w art. 13b.

W uchwale słusznie więc dążono do uzyskania akceptowalnych wyników wykładni prawa powszechnego, mając na uwadze zarówno interes Państwa w zapewnieniu sprawiedliwości związanej z demontażem systemu totalitarnego oraz zapewnieniem minimalnego standardu ochrony praw jednostki. Z samego faktu, że w odniesieniu do niej przyjmuje się powszechnie negatywną ocenę podjęcia służby w poprzednim ustroju politycznym, nie wynikają podstawy pozwalające na systemową redukcję jej praw podmiotowych, gdyż przy takim założeniu „naprawianie sprawiedliwości dziejowej” odbywałoby się za pomocą tych samych metod, jakimi posługiwały się „reżimy totalitarne”, czyli człowiek byłby wyłącznie przedmiotem działań podejmowanych przez władzę, będąc „zastępowalną wielkością”, a jego rola sprowadzałaby się do czysto instrumentalnej postaci (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15.10.2012 r., sygn. akt SK 6/02).

Skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego celowo oddalił się więc od językowego brzmienia analizowanego art. 13b, przedstawiając obszerną jego wykładnię w uzasadnieniu uchwały, która nie spotkała się w niniejszej sprawie z jakimkolwiek teoretyczno-prawnym kontrargumentem pozwanego.

Kierując się zatem wytycznymi sformułowanymi powyżej, należało przy ocenie sytuacji faktycznej i prawnej wnioskodawcy, mieć na względzie przebieg jego służby, by odpowiedzieć na pytanie, czy jakiegokolwiek jego działania prowadziły lub miały w zamierzeniu prowadzić do naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

Zdaniem sądu, przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwala na udzielenie odpowiedzi negatywnej.

Wnioskodawca przez cały przebieg służby wykonywał obowiązki kontrolera na przejściu granicznym, a jako oficer dodatkowo obowiązki kierownika zmiany. Obowiązki te wykonywane są przez funkcjonariuszy do dziś, w obecnym ustroju. Ubezpieczony wykonywał tę pracę przez cały okres ujęty w informacji IPN-u, na której oparto zaskarżoną decyzję, z wyjątkiem okresu od 01.09.1986 r. do 30.06.1989 r., gdy był zaliczony w etatowy stan podchorążych (...) w L..

Już te ustalenia prowadzą do wniosku, że skarżący nie świadczył „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Żadne jego czyny nie prowadziły do naruszenia praw i wolności obywateli. Wykonywał taką samą pracę, którą wykonywał w latach 1991-2006 jako funkcjonariusz SG. Były to czynności potrzebne zarówno w warunkach reżimu komunistycznego, jak i demokratycznej Polski. Nic nie wyróżniało tych czynności pod kątem służby totalitarnemu państwu (nawet w rozumieniu sensu largo).

Świadczą o tym zarówno niekwestionowane przez stronę przeciwną zeznania ubezpieczonego, jak i treść jego dokumentacji osobowej. Warto zwrócić uwagę na opinię służbową za okres od 01.08.1986 r. do 30.06.1989 r., w której podano, że aż do tego momentu odwołujący się nie posiadał doświadczenia w pracy operacyjnej. Sam wnioskodawca w swoich zeznaniach również zaprzeczył, by wykonywał jakiegokolwiek czynności, które mogłyby zostać uznane za łamanie praw i naruszanie wolności człowieka i obywatela, działanie przeciwko opozycji, związkom zawodowym lub kościołom.

Zgromadzone dowody przemawiają więc wyraźnie na korzyść ubezpieczonego. Strona pozwana natomiast nie przedstawiła żadnych twierdzeń ani dowodów, mogących prowadzić do wniosku, że ubezpieczony jakimkolwiek czynami wykonywał jednak „służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

Sąd zwrócił się do IPN-u o wskazanie, czy Instytut dysponuje dokumentami świadczącymi o tym, że odwołujący się w spornym okresie od 28.08.1983 r. do 31.07.1990 r. naruszał prawa i wolności człowieka (k. 150 akt sąd.). IPN (Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w P.) wyraził w odpowiedzi swoje stanowisko (k. 155-156). Podobnie jak organ pozwany – Instytut nie był w stanie przedstawić żadnych dowodów na łamanie przez ubezpieczonego praw i wolności człowieka. Stwierdzono jedynie, że IPN „nie jest zobowiązany do poszukiwania i oceny dokumentów mogących potwierdzić popełnienie przez S. F. czynów określonych w zadanym przez sąd pytaniu”. Dodano: „IPN, sporządzając informację o przebiegu służby opiera się jedynie na dokumentach znajdujących się w zasobach archiwalnych IPN-u, jednocześnie nie dokonuje analizy ani nie ocenia, jaki był zakres wykonywanych przez funkcjonariusza czynności i zadań służbowych. Na podstawie posiadanej dokumentacji IPN ustala jedynie, czy jednostka organizacyjna, w której funkcjonariusz pełnił służbę, została wymieniona w art. 13b cytowanej wyżej ustawy”.

Taka praktyka jest rażąco sprzeczna z dyrektywami dotyczącymi oceny, czy osoba zainteresowana wykonywała „służbę na rzecz totalitarnego państwa”, przedstawionymi w omówionej wyżej uchwale. IPN ogranicza się jedynie do przyporządkowania funkcjonariusza w danej jednostce, wymienionej w ustawie, nie ustalając w ogóle, czym w rzeczywistości taki funkcjonariusz się zajmował.

Dalsze wywody Instytutu na temat charakteru i roli organów bezpieczeństwa w utrzymaniu dyktatury komunistycznej i opresyjności ówczesnego systemu, choć niewątpliwie słuszne, nie mają znaczenia dla niniejszej sprawy, jako dotyczącej indywidualnej sytuacji konkretnego ubezpieczonego. Nie jest więc zasadne stwierdzenie, że „ustalenie indywidualnej odpowiedzialności poszczególnych funkcjonariuszy jest niecelowe, gdyż dopiero suma poszczególnych działań funkcjonariuszy tworzyła system uznany powszechnie za bezprawny”. Przeciwnie, uzasadnienie uchwały z 16.09.2020 r. trafnie stoi na gruncie indywidualnego podejścia do sytuacji każdej osoby, która dotknięta jest swojego rodzaju sankcją obniżenia świadczenia emerytalnego wskutek pełnienia w przeszłości służby w określonych instytucjach i organach.

Podkreślić jeszcze warto, że – jak przyznano w omawianym piśmie – dokumenty były niszczone u progu transformacji i nie wszystkie przestępcze działania znalazły odzwierciedlenie w ocalałych dowodach. Skoro więc „ustalenie indywidualnych przewinień funkcjonariuszy na podstawie dokumentów znajdujących się w archiwum IPN-u jest niemożliwe i niecelowe”, a IPN i pozwany nie przedstawili w niniejszej sprawie żadnych innych dowodów na konkretną działalność, świadczącą o „służbie na rzecz totalitarnego państwa”, to Sąd Okręgowy uznał za udowodnione przez ubezpieczonego, że takiej działalności w ogóle nie wykonywał.

Drugi aspekt służby ubezpieczonego, który należy brać pod uwagę, to jej okres. Przypada ona na lata 80, przy czym pobieranie nauk w (...) w L. od 01.09.1986 r. do 30.06.1989 r. jeszcze bardziej skraca okres rzeczywistej służby. Istotne jest to, że był to okres schyłkowy reżimu komunistycznego. Jak zwrócił uwagę skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – już w latach 80. XX w. w ustroju i prawie pojawiały się elementy i instytucje świadczące o stopniowej demoralizacji reżimu komunistycznego. Skoro punktem krytycznym jest 31.07.1990 r. (rozwiązanie SB i utworzenie (...)u), to im bliżej tej daty, tym mniej było w państwie elementów totalitarnych. Skoro więc charakterystyka etapu, na którym odbywano służbę, powinna być brana pod uwagę – to należy zauważyć, że w sprawie ubezpieczonego świadczy ona na jego korzyść.

Innym istotnym aspektem sprawy jest przebieg służby wnioskodawcy po 1990 r.

W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego przedstawiono okoliczności faktyczne i prawne procesu weryfikacji funkcjonariuszy Policji, którzy do 1990 r. byli funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa. Otóż, jak przypomniał skład wydający uchwałę, po upadku komunizmu w Polsce Służba Bezpieczeństwa została

rozwiązana, z chwilą zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa zostali z mocy prawa zwolnieni ze służby. To rozwiązanie dotyczyło także funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, którzy do dnia 31 lipca 1989 r. byli funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa. Funkcjonariusze mogli być ponownie zatrudnieni pod warunkiem uzyskania pozytywnego wyniku w postępowaniu kwalifikacyjnym, któremu poddano około 14 000 oficerów. Ostatecznie stwierdzono, że 10.439 osób może uzyskać ponowne zatrudnienie a 3 595 zostało zweryfikowanych negatywnie i nie otrzymało ponownego angażu. Prawne ramy tego procesu regulowała uchwała Rady Ministrów Nr 69 z dnia 21 maja 1990 r. w sprawie trybu i warunków przyjmowania byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i w innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz zatrudniania ich w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (MP z 1990 r. Nr 20, poz. 159).

Wnioskodawca również przeszedł taką weryfikację – w 1991 r., dla funkcjonariuszy (...) ze skutkiem pozytywnym.

Należy podkreślić, że wnioskodawca większą część swojej służby odbywał w Straży Granicznej (15 lat od 1991 r. do 2006 r. w stosunku do 8 lat od 1983 r. do 1991 r.). W wyniku tej służby poniósł osobiste konsekwencje. Rozpoznano u niego przewlekły zespół neurasteniczny z komponentą somatyzacyjną. Uznano, że długoletnia służba w bezpośredniej ochronie granicy państwowej, wymagająca częstego przebywania w terenie niezależnie od pory roku, doby, warunków atmosferycznych, przy nieregularnym odżywianiu, wyzwalająca stany przewlekłego stresu, wyczerpania uwagi, praca w ciągłym napięciu psychicznym, nie zapewniająca wypoczynku, mogła mieć wpływ na wystąpienie ww. schorzenia. Zaliczono ubezpieczonego do trzeciej grupy inwalidzkiej w związku ze służbą.

Rozpatrując więc służbę wnioskodawcy całościowo, analizując cały okres od 1983 r. do 2006 r., można dostrzec, że nie tylko brak w niej elementów działań przeciwko prawom i wolnościom człowieka przed 1990 r., ale też, że po przejściu weryfikacji i rozpoczęciu pracy w SG wnioskodawca wypracował emeryturę wykonując długotrwałą, ciężką i szkodliwą dla zdrowia pracę na rzecz bezpieczeństwa obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Wszystkie te argumenty świadczą o tym, że obniżenie emerytury na podstawie aktualnie obowiązującej wersji ustawy zaopatrzeniowej jest w przypadku ubezpieczonego niezasadne.

Decyzję należy więc uznać za błędną już w świetle aktualnie obowiązujących przepisów ustawy zaopatrzeniowej. Tym samym nie ma potrzeby odwoływania się do kategorii zgodności i niezgodności tej ustawy z normami wyższego rzędu, w tym Konstytucji. Nawet przy przyjęciu domniemania konstytucyjności przepisów powołanych na wstępie, na podstawie których wydano decyzję, decyzja ta podlega zmianie, jako wydana z naruszeniem prawa materialnego.

Dlatego też nie zachodziła potrzeba oczekiwania w niniejszej sprawie na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w sprawach zainicjowanych wskutek postanowień Sądu Okręgowego w Warszawie z 24.01.2018 r., sygn. akt XIII 1 U 326/18, oraz z 27.05.2019 r., sygn. akt XIII 1 U 11007/18, którymi zwrócono się do Trybunału z pytaniem prawnym dotyczącym zgodności z Konstytucją ww. przepisów.

Na marginesie można dodać, że 16.06.2021 r. Trybunał Konstytucyjny rozpoznał pytanie prawne Sądu Okręgowego w Krakowie dotyczące obniżenia wysokości policyjnej renty inwalidzkiej byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 22a ust. 2 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (sygn. P 10/20).

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzeczono jak w punkcie I. sentencji wyroku.

O kosztach procesu w punkcie II. sentencji postanowiono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).